

OD ZJEDNOCZONEJ DO PODZIELONEJ MONARCHII

(Pierwsza i Druga Księga Królewska)

Księgi Królewskie opowiadają o dalszych dziejach izraelskiej monarchii

Pierwsza i Druga Księga Królewska, podobnie jak wcześniejsze Księgi Samuela, początkowo stanowiły jedno dzieło. Ich podział dokonał się, jak i w przypadku dwóch Ksiąg Samuela, pod wpływem przekładów greckich i łacińskich. Wiemy też, że Księgi Królewskie, zgodnie z powszechną opinią współczesnych biblistów, kończą tak zwaną historię deuteronomiczną, która opowiada o dziejach Izraela od wejścia do Kanaanu (połowa XIII w. przed Chr.), aż do deportacji babilońskiej (połowa VI w. przed Chr.). Na kartach Ksiąg Królewskich znajduje się opowiadanie o dalszych losach izraelskiej monarchii, począwszy od ostatnich lat życia króla Dawida i objęcia władzy przez jego syna Salomona, aż do zniszczenia Jerozolimy i wygnania babilońskiego (586 r. przed Chr.). Ostatni epizod z dziejów monarchii, o którym wspomina Druga Księga Królewska, to ułaskawienie przebywającego w Babilonii judzkiego króla Jojakina (por. 2 Krl 25,27-30). Księgi królewskie przedstawiają losy poszczególnych monarchów Izraela w porządku chronologicznym. Jednak historia królów Izraela to nie tylko kronika ich życia i dokonań. Autor przedstawia dzieje Izraela w sposób krytyczny. Ukazuje poszczególne wydarzenia z okresu monarchii, dokonując ich pogłębionej analizy teologicznej, dzięki której dochodzi do konkluzji, że bieg dziejów Narodu Wybranego zależy od posłuszeństwa lub nieposłuszeństwa Bogu Izraela i Jego przykazaniom.

Obraz monarchii izraelskiej

Księgi Królewskie opowiadają o takim okresie historii Narodu Wybranego, który można określić jako przejście od zjednoczonej do podzielonej monarchii. Zjednoczone królestwo pod rządami Dawida osiąga za panowania jego syna, Salomona (X w. przed Chr.) wspaniały rozwój gospodarczy i kulturalny. Jednak kolejny monarcha, syn Salomona, Roboam, poprzez swoją błędną politykę doprowadził do podziału Królestwo Północne (Izrael) oraz Królestwo Południowe (Juda). Od tego momentu dzieje obydwu królestw, aż do upadku Izraela w 722 r. przed Chr., Księgi Królewskie przedstawiają równocześnie. Autor historii królów ukazał panowanie każdego władcy w sposób schematyczny. Na początku określa czas wstąpienia na tron oraz okres sprawowanych rządów, a punktem odniesienia dla ustalenia tej chronologii jest panowanie króla w sąsiednim królestwie. Kolejny element tego schematu stanowi ocena danego władcy pod względem jego stosunku do kultu Boga Izraela. Jedynym królem, którego rządy były oceniane jako zgodne z wolą Bożą, był Dawid. Nic zatem dziwnego, że to król Dawid stał się punktem odniesienia dla oceny rządów pozostałych królów, zwłaszcza judzkich. Zdecydowanie odmienny jest obraz rządzących w Królestwie Północnym, czyli w Izraelu. Są oni ukazani jako kontynuatorzy grzechu Jeroboama (por. 1 Krl 12,25-33), pierwszego władcy północnego po rozpadzie monarchii. Wiemy już, że Roboam,

który odziedziczył tron po swoim ojcu Salomonie, doprowadził do podziału zjednoczonego królestwa. Posłuchał rady swojego młodego i niedoświadczonego otoczenia, które przekonało go, że posiadanie władzy królewskiej to przede wszystkim szukanie własnych korzyści, a nie troska o pomyślność ludu. Taka postawa młodego monarchy doprowadziła do buntu dziesięciu północnych plemion izraelskich i w konsekwencji do oddzielenia się ich od południa. Grzech Jeroboama, przez pryzmat którego oceniano jego następców, polegał na utworzeniu w Królestwie Północnym sanktuariów, gdzie oddawano cześć złotym cielcom, nazywając je bogami, którzy wyprowadzili Izraela z Egiptu. W ten sposób Jeroboam sprzeciwił się nakazowi oddawania czci Bogu jedynie w świątyni jerozolimskiej oraz przekroczył przykazanie zakazujące tworzenia jakichkolwiek materialnych przedstawień Stwórcy. Autor Ksiąg Królewskich kończy, zgodnie z przyjętym przez siebie schematem, prezentację danego króla notką o śmierci monarchy i podaniem imienia jego następcy.

Król Salomon - Boży mędrzec

O ile późniejsza tradycja biblijna widziała w Salomonie ideał mędrca, o tyle w osobie jego syna i następcy tronu, Roboama, dostrzegła wręcz uosobienie głupoty. Autor Księgi Syracha nazywa go najgłupszym z ludu, pozbawionym rozumu (por. Syr 47,23). Głupota kogoś, kto sprawuje władzę, jest bardziej szkodliwa, niż brak rozsądku u zwykłego obywatela. W przypadku Roboama doprowadziła do rozpadu wielkiej monarchii na dwa odrębne królestwa. Natomiast mądrość Salomona stała się przysłowiowa. Każdy z nas w wielu trudnych sytuacjach chce znaleźć Salomonowe rozwiązanie. Mądrość, dzięki której Salomon stał się sławny w całym ówczesnym świecie, była nadprzyrodzonym darem Boga. Młody Salomon, wstępując na tron, chciał pełnić swoją władzę królewską w sposób mądry, dlatego w sanktuarium w Gibeonie prosił Boga o „mądre serce”, które było konieczne do sprawowania sądów nad Izraelem oraz pozwalało na odróżnianie dobra od zła. Mądrość, o którą gorąco modlił się Salomon, to uzdolnienie umożliwiające mu bycie królem sprawiedliwym. Mądrość Salomona to również zdolność rozwiązywania zagadek, którą podziwiała królowa Saby. Dzięki tej zdolności monarcha ten wnikliwie obserwował całą złożoną rzeczywistość ludzkiego życia i rozmyślał nad nią. Otrzymał od Boga dar mądrości, który pozwolił Salomonowi zorganizować w sposób najlepszy z możliwych struktury społeczne i ekonomiczne kraju, dzięki którym mógł przeprowadzić wielkie inwestycje budowlane. Najważniejszym z tych inżynierskich przedsięwzięć była budowa świątyni w Jerozolimie, która miała stać się mieszkaniem samego Boga, a także centrum kultu i celem pielgrzymek całego Narodu Wybranego. Późniejsza tradycja biblijna widziała w osobie króla Salomona symbol mądrości.

Słowo o innych pozytywnych bohaterach okresu monarchii

Wystarczy wspomnieć, znanego nam już, młodego króla Jozjasza (por. 2 Krl 22n), który przeprowadził reformę religijną. Była ona odpowiedzią na przeżywany kryzys wiary w jednego Boga, którego nie uniknął nawet mądry król Salomon, pozwalając pod wpływem swoich cudzoziemskich żon, aby w Jerozolimie czczono

także inne bóstwa. Bardzo ważną rolę w okresie monarchii odgrywali prorocy, przez których Bóg ciągle upominał swój lud. Księgi Królewskie przekazują materiał pochodzący z takich tradycji prorockich, jak cykl opowiadań o Eliaszu i Elizeuszu (por. 1 Krl 17 – 2 Krl 9) czy opis działalności proroka Izajasza (por. 2 Krl 18,17-20,19). To właśnie dzięki aktywności proroków w czasach monarchii izraelskiej autorzy i redaktorzy ksiąg należących do tradycji deuteronomicznej mogli przedstawić nam pogłębione studium teologii historii Narodu Wybranego. Prorocy dzięki posłuszeństwu Bogu mieli pełniejszą świadomość dramatów, które spadły na Izraelitów w postaci deportacji czy to asyryjskiej (722 r. przed Chr.), czy babilońskiej (586 r. przed Chr.). Autorzy historii deuteronomicznej opowiedzieli to, co się wydarzyło, ale dokonali tego na tle nauczania prorockiego, które odpowiadało na pytanie, dlaczego się to wydarzyło. Prorocy wiedzieli, że Bóg pragnie błogosławić swojemu ludowi, ale również znali Jego reakcje na grzech Izraela. Jednak pozytywne zakończenie historii monarchii, ułaskawienie przebywającego na wygnaniu babilońskim króla Jojakina, było dowodem na to, że Bóg nie opuścił swojego ludu, ale po raz kolejny okazał mu swoją wierność i miłosierdzie.